

ZAGADNIENIE PRAWNE

W sprawie o zapłatę w przedmiocie zawieszenia postępowania na skutek zażalenia powoda na postanowienie Sądu Rejonowego z dnia 15 października 2013 r.

Czy w wypadku niewskazania przez powoda przed rozprawą na wezwanie sądu danych pozwalających sądowi na ustalenie numeru PESEL pozwanego, postępowanie może podlegać zawieszeniu?

Uzasadnienie

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Rejonowy, przed skierowaniem sprawy na rozprawę, zawiesił postępowanie na podstawie art. 177 § 1 pkt 6 k.p.c. w zw. z art. 208¹ k.p.c., wskazując, że powód mimo wezwania nie podał w wyznaczonym terminie danych umożliwiających ustalenie numeru PESEL pozwanych.

W zażaleniu na powyższe postanowienie powód podniósł, że w piśmie procesowym podał adres zamieszkania pozwanych, a więc ryzyko popełnienia błędu przy ustaleniu numeru PESEL należy wykluczyć; nadto zaznaczył, że ustalenie numerów PESEL jest dla niego niemożliwe, zaś przepis art. 208¹ k.p.c. zamyka mu drogę do jawnego i sprawiedliwego rozpatrzenia przy przez właściwy, bezstronny i niezawisły sąd; przywołał nadto art. 38 Konstytucji RP.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Zgodnie z art. 208¹ k.p.c. „sąd z urzędu ustala numer PESEL pozwanego będącego osobą fizyczną, jeżeli jest on obowiązany do jego posiadania lub posiada go nie mając takiego obowiązku, lub numer w Krajowym Rejestrze

Sądowym, a w przypadku jego braku - numer w innym właściwym rejestrze, ewidencji lub NIP pozwanego niebędącego osobą fizyczną, który nie ma obowiązku wpisu we właściwym rejestrze lub ewidencji, jeżeli jest on obowiązany do jego posiadania”. Stosownie zaś do art. 177 § 1 pkt 6 k.p.c. „sąd może zawiesić postępowanie, jeżeli na skutek braku lub wskazania złego adresu powoda albo niewskazania przez powoda w wyznaczonym terminie adresu pozwanego lub danych pozwalających sądowi na ustalenie numerów, o których mowa w art. 208¹, lub niewykonania przez powoda innych zarządzeń nie można nadać sprawie dalszego biegu”. Regulacje te zostały wprowadzone do kodeksu postępowania cywilnego na mocy ustawy z dnia 10 maja 2013 r. zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2013 r. poz. 654), i obowiązują od 7 lipca 2013 r.

Na gruncie niniejszej sprawy zasadnicze wątpliwości budzą dwa aspekty tych unormowań: po pierwsze, czy niewskazanie przez powoda danych indywidualizujących pozwanego w ogóle może prowadzić do zawieszenia procesu cywilnego, a po drugie – po ewentualnym pozytywnym przesądzeniu tejże kwestii – na jakim etapie procesu sąd jest uprawniony do wezwania powoda do ich wskazania pod sankcją zawieszenia postępowania.

Pierwsza kwestia budzi wątpliwości z tego względu, że mimo wprowadzenia do kodeksu postępowania cywilnego mechanizmu służącego ustaleniu numeru PESEL powoda, skuteczność tego ustalenia pozostaje bez wpływu na możliwość przeprowadzenia postępowania i wydania wyroku. Mianowicie, niezależnie od wymogu wskazania danych pozwalających ustalić PESEL (przede wszystkim aktualnego adresu zameldowania), wobec utrzymania zasady doręczeń przede wszystkim na adres zamieszkania strony (art. 126 § 2 pkt 1 k.p.c. oraz art. 135 § 1 k.p.c.) dane te nie służą w żaden sposób zagwarantowaniu prawidłowości doręczeń ani ocenie przez sąd skuteczności doręczenia zastępczego *per aviso* (art. 139 § 1 k.p.c.). Innymi słowy, dysponowanie przez sąd numerem PESEL ani nie warunkuje dokonywania doręczeń stronie, ani nie gwarantuje, że doręczenia są dokonywane pod właściwy adres.

Kolejna wątpliwość dotyczy tego czy w jakiegokolwiek sytuacji brak numeru PESEL pozwanego stoi na przeszkodzie nadaniu sprawie biegu w postępowaniu rozpoznawczym.

Znajomość numeru PESEL pozwanego *de lege lata* nie stanowi bowiem przeszkody w wydaniu wyroku, gdyż w świetle art. 325 k.p.c. zamieszczenie go w sentencji wyroku nie jest wymagane. Trudno zatem przyjąć, by intencją ustawodawcy było wskazanie numeru PESEL jako niezbędnego warunku indywidualizacji strony postępowania, gdyż oczywiste jest, że w takiej sytuacji numer PESEL oprócz imienia i nazwiska strony powinien być każdorazowo uwidoczniony w treści orzeczenia.

Jeszcze większe wątpliwości budzi zasadność i sama konieczność ustalania numeru PESEL w postępowaniu nieprocesowym, albo w przypadku gdy obowiązek wskazania lub ustalenia numeru PESEL (powoda lub pozwanego) dotyczył będzie obcokrajowca, nie posiadającego w ogóle takiego numeru. Szersze naświetlenie powyższych wątpliwości przekracza jednak zakres niniejszego pytania.

Przyjąć natomiast można, że numer PESEL pozwanego staje się nieodzowny dopiero w postępowaniu klauzulowym. Zgodnie bowiem z § 2¹ rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 5 kwietnia 2012 r. w sprawie określenia brzmienia klauzuli wykonalności (Dz.U. z 2012 r. poz. 443 ze zm.), dodanym na mocy rozporządzenia nowelizującego z dnia 18 lipca 2013 r. (Dz.U. z 2013 poz. 859), w treści klauzuli wykonalności wskazuje się m.in. numer PESEL lub NIP wierzyciela i dłużnika będącego osobą fizyczną, jeżeli są oni obowiązani do jego posiadania lub posiadają go nie mając takiego obowiązku. Jednak i w tym przypadku możliwa do obrony jest teza, iż Sąd uprawniony jest do nadania klauzuli wykonalności orzeczeniu bez wskazywania w treści postanowienia numeru PESEL, zaś jego brak uniemożliwia tylko wydanie wnioskodawcy odpisu orzeczenia z klauzulą wykonalności ponieważ numer PESEL uwidaczniany jest na odpisie orzeczenia z klauzulą wykonalności (w formie pieczęci) dopiero na tym etapie.

W świetle powyższego zdaniem Sądu Okręgowego zasadnicze wątpliwości budzi już sama hipoteza art. 177 § 1 pkt 6 k.p.c. w części w jakiej przyjmuje, że niepodanie danych pozwalających sądowi na ustalenie numerów, o których mowa w art. 208¹, mogłoby uniemożliwiać nadanie sprawie biegu. Wobec przytoczonych wyżej argumentów założenie to można by uznać za realne jedynie w

postępowaniu klauzulowym – i to także w tych przypadkach, w których nadanie klauzuli wykonalności następuje z urzędu. W ocenie Sądu Okręgowego nie wydaje się uprawnione przyjęcie, że niepodanie powyższych danych stoi na przeszkodzie przeprowadzeniu procesu i wydaniu wyroku.

Gdyby przyjąć jednak, że niepodanie danych umożliwiających ustalenie PESEL pozwanego rzeczywiście tamuje bieg sprawy, to kwestią budzącą wątpliwości staje się etap postępowania, w którym dopuszczalne będzie skierowanie wezwania do powoda pod rygorem zawieszenia postępowania. Art. 208¹ k.p.c. został zamieszczony w części pierwszej, księdze pierwszej, tytule VI dziale II rozdziale 3 "Rozprawa". Wykładnia systemowa może prowadzić do wniosku, że uzyskanie danych umożliwiających ustalenie numeru PESEL następuje wyłącznie na rozprawie. Przy takim założeniu praktyka polegająca na wzywaniu powoda do wskazania danych indywidualizujących pozwanego na etapie wcześniejszym może być uznana za wadliwą. Jednak zdaniem Sądu Okręgowego porzucenie na wyniku wykładni systemowej doprowadziłoby do zasadniczych problemów w przypadku spraw podlegających rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym (postępowanie upominawcze, nakazowe) lub tych gdy zachodzą podstawy do wydania wyroku zaocznego. Wyłączenie zaś tych postępowań spod działania wskazanego przepisu zaprzeczałoby sensowi całej nowelizacji, ponieważ zasadnicza część orzeczeń zapada w tym trybie. Jednocześnie trudno dostrzec podstawy do różnicowania reguł formułowania wobec powoda wezwania danych do ustalenia PESEL pozwanego wyłącznie z uwagi na rodzaj postępowania, w którym sprawa jest rozpoznawana.

Należy jednak mieć również na względzie fakt, iż w licznych przypadkach wskazanie przez powoda, przy biernej postawie pozwanego, danych umożliwiających ustalenie przez sąd z urzędu numeru PESEL pozwanego okaże się niemożliwe (tak jak ma to miejsce w rozpoznawanej sprawie), co przy przyjęciu, iż bez numeru tego nie można nadać sprawie biegu, może uniemożliwić rozpoznanie sprawy.

Zagadnienia potrzeby wskazania numeru PESEL nie rozwiązuje odwołanie się do *ratio legis*. Z lapidarnego uzasadnienia projektu ustawy nowelizującej k.p.c. wynika bowiem jedynie ogólna konstatacja, że celem była eliminacja nieprawidłowości wynikających z braku wskazania prawidłowego adresu

pozwanego w toku procesu, a w szczególności wykluczenie prowadzenia egzekucji na podstawie wyroku zapadłego w postępowaniu, w którym sąd w sposób nieprawidłowy przyjmował skutek doręczenia zastępczego *per aviso* przesyłki wysłanej pod niewłaściwy adres.

Regulacje będące źródłem tych niejasności nie były, z uwagi na krótki czas obowiązywania, przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego ani też doktryny, natomiast praktyka sądów powszechnych jest niejednolita.

Mając na uwadze bezpośredni związek między rozwiązaniem tych wątpliwości a wynikiem niniejszej sprawy, a także jego istotne znaczenie dla kształtowania się praktyki orzeczniczej, Sąd Okręgowy na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 zd. 1 k.p.c. uznał za uzasadnione przedstawienie Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego o treści wskazanej w sentencji niniejszego postanowienia.

/km/